

Odricanje

Odricanje je riječ koju baš i ne volimo jer nas ona na neki način poziva da se odvojimo od nečega na što smo se navikli i što nam je drago. Odricanje samo po sebi ne bi bilo uopće teško da u sebi ne krije potrebu odricanja od nečega nama vrijednoga. Što je vrijednost koje se odričemo veća, to je i odricanje teže. Ipak, znamo kako bez odricanja nema ostvarenja života. Iza svakog ostvarenog života krije se nerijetko i veliko odricanje.

Možda nam kao dobar uvod u temu može poslužiti priča o lijenom sokolu:

Neki kralj dobio na dar dva sokolića. Odmah ih je povjerio na dresuru vrsnu poznavaoocu ptica. Nakon nekoliko mjeseci učitelj poruči kralju da je jedan od sokolića izvrsno dresiran.

„A drugi?“ upita kralj.

„Žao mi je, Veličanstvo, drugi se sokolić čudno ponaša. Možda boluje od kakve rijetke bolesti, ali nitko ga ne može pokrenuti sa stabla na koje je postavljen prvoga dana. Jedan se sluga mora svakodnevno penjati na stablo da mu donese hranu.“

Kralj sazove veterinare, liječnike i stručnjake svih vrsta, no nitko nije uspio privoljeti sokola da poleti. Uposlio je dvorane, generale i najmudrije savjetnike, no nitko od njih nije sokola mogao pomaknuti s grane.

Kralj je s prozora svoga dvora promatrao sokola kako danonoćno nepomično stoji na stablu. Jednoga je dana izdao proglas u kojem je zatražio pomoć svih podanika ne bi li se problem konačno riješio.

Sljedećeg je jutra otvorio prozor i veoma se začudio kad je ugledao sokola kako ponosno leti iznad stabla u vrtu.

„Dovedite mi čovjeka koji je to postigao!“ naredi kralj.

Doveli su mu mlada seljaka.

„Ti si privolio sokola na letenje? Kako si u tome uspio? Da nisi čarobnjak?“ upita kralj. Mladić sramežljivo, ali zadovoljno objasni: „Nije bilo teško, Veličanstvo. Odrezao sam granu na kojoj je sjedio, a sokolić je tada shvatio da ima krila i počeo letjeti.“

Odricanje je zapravo rezanje grane za koju smo prilijepljeni kako bismo postali svjesni da imamo krila. Ova priča ujedno daje i smjer našeg večerašnjeg govora o odricanju. Govorit ćemo o odricanju u pozitivnom smislu, kao velikoj prilici, ne da sebe izgubimo, nego upravo suprotno, da zadobijemo život u izobilju.

1. Odricanje kao prijanje uz Krista

Latinska riječ za odricanje je *abnegatio*, a izriče sposobnost ograničavanja i zatajivanja svojih potreba radi viših ciljeva. Upravo je na tom tragu kršćansko tumačenje odricanja. Odricanje nema vrijednost u samoj sebi, nego u tome da nas vodi prema većoj vrijednosti.

Za nas kršćane Krist je najveća vrijednost. Stoga naše prijanje uz Krista neće biti moguće bez otrgnuća od onoga što nas može zarobiti. Sjetimo se kako su apostoli morali ostaviti sve da bi pošli za Kristom. **Vjera u Krista traži od nas da se okrenemo k Njemu koji je naša najveća vrijednost.**

No, upravo u ovome se krije poteškoća. Onome tko nije upoznao Krista, odricanje će biti preteško ili čak nemoguće. Mnogo je vjernika koji na taj način shvaćaju odricanje. Moraju nešto učiniti za Boga jer tako nalažu zapovijedi, tradicija, Crkva i obitelj, a u tome ne vide nikakav smisao. Prisiljeni su činiti nešto što ne vole i što ne razumiju. Svi smo mi pomalo takvi. Kao da smo natjerani na mnoge stvari u duhovnom životu: nedjeljna sveta misa, molitva, pobožnosti, ispovijed za Uskrs i Božić... Tako nas nerijetko promatraju i oni koji ne vjeruju. Misle da je kršćanstvo skup zahtijevanih zapovijedi koje zapravo ubijaju ljudsku slobodu i čine nas ukalupljenima.

Evandjelja, međutim, donose sasvim drugačiju sliku odricanja. Ona govore da je odricanje **normalna posljedica upoznavanja Krista**. Jer On je najveća vrijednost zbog koje sve drugo gubi na važnosti. Zaustavimo se na nekoliko evanđeoskih primjera koji o tome govore:

- **Poziv prva četiri učenika (MK 1,16):** *I prolazeći uz Galilejsko more, ugleda Šimuna i Andriju, brata Šimunova, gdje ribare na moru; bijahu ribari. ¹⁷I reče im Isus: "Hajdete za mnom i učinit ću vas ribarima ljudi!" ¹⁸Oni odmah **ostaviše mreže** i pođoše za njim. ¹⁹Pošavši malo naprijed, ugleda Jakova Zebedejeva i njegova brata Ivana: u lađi su krpali mreže. ²⁰Odmah pozva i njih. Oni ostave **oca** Zebedeja u **lađi** s nadničarima i otiđu za njim.*

Zanimljivo je kako evanđelist Marko naglašava ono što su prvi učenici trebali ostaviti. Petar i Andrija mreže, a Jakov i Ivan ostavljaju oca i lađu. No, poziv se ne zaustavlja samo na odricanju. Na kraju ono bitno jest da su pošli za Isusom. Nisu dakle ostali osiromašeni, nego su privučeni novom vrijednošću.

- **Jerihonski slijepac Bartimej (Mk 10, 46):** *On baci sa sebe ogrtač, skoči i dođe Isusu... I on odmah progleda i uputi se za njim.*

Bartimej je bio siromašan slijepi prosjak koji nije imao ništa osim ogrtača. Ipak, kada ga Isus poziva, on baca sa sebe ogrtač i na neki način svu svoju sigurnost jer doživljava da Isus za njega ima nešto puno više. Nakon što je progledao, upućuje se za njim jer dobio je mnogo više nego što je ostavio.

- **Isus i Samarijanka (Iv 4):** *Žena ostavi svoj krčag pa ode u grad i reče ljudima: ²⁹"Dođite da vidite čovjeka koji mi je kazao sve što sam počinila."*

Sjetimo se jučerašnjeg evanđelja i razgovora Isusa sa Samarijankom. Ona je došla na izvor kako bi zahvatila vode. Prije susreta s Isusom voda je ono što joj je važno, a nakon što je doživjela da joj Isus može dati „živu vodu“ od koje neće nikad ožednjeti, ona odlazi u grad svjedočiti, a zaboravlja na ono što joj je prije bilo važno (krčag s vodom).

- **Carinik Zakej (Lk 19):** *"Evo, Gospodine, polovicu svog imanja dajem siromasima! I ako sam koga u čemu prevario, vraćam četverostruko."*

Zakej koji je bio rob novca i iskorištavao druge, odjednom, nakon ulaska Isusa u njegovu kuću mijenja smjer života. Vraća četverostruko i postaje Isusov učenik.

Ovo su samo neki evanđeoski primjeri koji govore o novosti života s Isusom. Novosti koja donosi nove vrijednosti i **nove kriterije i u kojoj se ostavlja ono staro**. Odricanje je u ovom slučaju nužna posljedica otkrića većeg blaga zbog kojeg se prodaje sve i kupuje njiva u kojoj je blago sakriveno. Baš kao što je to izrekao Charles de Foucauld: *Čim sam povjerovao da Bog jest, shvatio sam da ne mogu živjeti drugačije, nego samo za njega.*

2. Odricanje kao lijek protiv navezanosti

Potpuno prijanjanje uz Krista zahtijeva **slobodno srce**. U našem životu neprestano smo pritiješnjeni **kompromisima da spojimo ono što se spojiti ne da**. Željeli bismo služiti Kristu, ali opet spremni smo ponekad zažmiriti na njegove zapovijedi i živjeti logikom svijeta. No, Evanđelje jasno govori: *Nitko ne može služiti dvojici gospodara, jer ili će jednoga mrziti, a drugoga ljubiti; ili će uz jednoga prijanjati, a drugoga prezirati* (Mt 6,24).

U biblijskom smislu postoje dva gospodara: Bog i Mamon. Što je to Mamon? Hebrejska riječ *mamon* u početku nije imala negativno značenje. Njome se označavalo neko blago, novac ili dragocjeni predmeti koji su se predavali u depozit. No, s vremenom je došlo do evolucije u razumijevanju tog izraza. Naime, sve se više isticala činjenica da čovjek može položiti nadu i sigurnost u blago koje je ostavio u depozitu. Mamon je postao predmet **povjerenja**, počeo se pisati velikim slovom i tada je to već bio taj lažni gospodar i upravitelj. Nastupilo je neobično otuđenje – **stvar je posjedovala čovjeka**.

Biblija govorom o Mamonu zapravo želi reći: **u koga ti polažeš svoju nadu?** Na što računaš i tko je tvoj Bog?

Drugo je pitanje: što može biti mamon koji zarobljava naše srce? To mogu biti **materijalna**, ali i **duhovna** dobra. Obično mislimo da se trebamo odricati samo materijalnih navezanosti: novca, stvari, osoba, posla... Ali postoje i snažne **duhovne** navezanosti kojih često nismo svjesni. To su navezanosti na mir, vlastito savršenstvo, na pohvale, na sigurnost. Ove duhovne navezanosti znaju itekako zarobiti čovjekovo srce, a svako nas zarobljeništvo zatvara za Boga i smanjuje našu vjeru.

No, na putu vjere normalno je da ponekad zalutamo i možda čak nesvjesno služimo lažnom bogu, misleći da činimo nešto dobro i pozitivno. **Ipak, ako u molitvi tražimo Božju volju, Bog će se poslužiti našim krivim navezanostima te nas preko njih vratiti na pravi put**. Povratak na pravi put, međutim, često traži prihvaćanje da On razruši naše planove. Događaji iz života

svetaca vrlo često nam pokazuju Božje razapinjanje ljudskih planova kako bi se volja čovjeka mogla sjediniti s Božjom voljom.

Evo jednog **primjera** iz života sv. Terezije Avilske. *Sveta Terezija putovala je u Sevillu gdje je kanila osnovati novu redovničku zajednicu. Terezija je, naime, osnivala novi reformirani ogranak kontemplativnih (zatvorenih) karmelićanki. Osnivanje zajednice u novome gradu zahtijevalo je da ona kao majka otputuje u Sevillu zajedno s grupom sestara. Sestre su obično putovale u čvrstim i dobro zaštićenim kolima jer su reformirane karmelićanke, poznate kao bosonoge, redovnice odijeljene od svijeta i ne mogu se javno pokazivati. Sakrivene u prekrivenim kolima osjećale su se sigurne i nadale se kako će do svog odredišta stići neopažene, budući da nisu htjele biti predmet senzacije ili spektakla.*

Bili su Duhovi. Sestre su otputovale jako rano. Terezija je odabrala crkvu na dalekoj periferiji Cordobe i tamo su se odlučile zaustaviti. Kako bi ostale neprimijećene, svećenik Julian iz Avile trebao je tamo za njih služiti misu, a kasnije su sestre namjeravale otputovati dalje. Ubrzo se uspostavilo kako je trebalo prijeći preko mosta kako bi se dospjelo do željene crkve. U taj rani sat most je bio zatvoren, a stražari su rekli da je ključ kod gradonačelnika koji je još spavao i nije dozvoljavao da ga u takvim situacijama bude. Trebalo je dakle čekati. U međuvremenu je izašlo sunce i postalo je vruće. Ljudi su se počeli okupljati kola, a mnogi su počeli zavirivati u unutrašnjost. Sestrama je bilo užasno neugodno. Nakon dva sata čekanja ključ je donesen i vrata su otvorena. Kola su krenula, ali se ispostavilo da ne mogu prijeći preko mosta jer su preširoka. Sati su prolazili. Sveta Terezija je jako željela da na blagdan Duhova dođe na ranu misu i bilo joj je jako stalo da sestre prođu neopažene. Kada su napokon otpilili dijelove koji su stršali i kad su stigli do crkve, ponovno ih je dočekalo iznenađenje. Ispostavilo se da je crkva posvećena Duhu Svetom i da je na svetkovinu župe u crkvi i pred crkvom bilo mnoštvo ljudi. Kada je Terezija ugledala mnoštvo ljudi u crkvi, čak je zajedno sa svojim sestrama odlučila ne ići na misu, ali je svećenik Julian ipak naredio sestrama da bez obzira na ljude prisustvuju sv. misi. Napustile su sigurnost svoje kočije i krenule kroz mnoštvo na slavlje sv. mise. Terezija je kasnije priznala da je to bila jedna od najvećih neugodnosti u njezinu životu jer su ih ljudi tijekom čitave mise gledali i ometali. No, jednu od najvećih neugodnosti darovao joj je Duh Sveti upravo na svoj blagdan.

To nije bio kraj teškoćama. Poslije mise sestre su se opet trebale probiti kroz mnoštvo ljudi, a mnogi su se nagurali da ih vide. Kada su napokon izašle, ustanovile su da je zbog prevelike žege u kolima užasno zagušljivo i da konji ne žele vući kola. Na kraju su ostatak dana sve do večeri provele pod mostom.

Terezija je imale dobre planove, ali joj ih je Bog pomrsio. Možda je jednostavno bila previše navezana na to da sestre uvijek moraju biti zatvorene, izolirane i na taj način potpuno predane Bogu. Bog je želio da se odreknu ove navezanosti.

Sveti Ambrozije lijepo definira navezanost kada ističe **da Bog ne gleda toliko na to što Mu poklanjamo kao dar, koliko na ono što smo rezervirali za sebe.**

3. Kako živjeti odricanje?

Na kraju se s pravom možemo pitati: kako živjeti kršćansko odricanje? Odgovor je možda i prejednostavan. Naša sposobnost odricanja uvelike će ovisiti o našoj **slici Boga**. Najveća prepreka da se posvema predamo Bogu, a to je vrhunski čin ljubavi i odricanja, jest naša kriva predodžba Boga. Iskrivljena slika Boga može se sastojati u tome da ga vidiš kao Suca ili ga se bojiš pa sve činiš iz straha. Možda se iskrivljenost nazire i u našem strahu da se Bogu predamo jer se bojimo što će on tada s nama učiniti. Iskrivljen odnos prema Bogu pokazuje se i kada Boga želimo „iskoristiti“ za neke naše osobne ciljeve ne pitajući se pritom je li to Božja volja za nas.

Stari nas zavjet izvještava o borbi između Izraelaca i Filistejaca u kojoj su Izraelci trebali naučiti da ne mogu manipulirati Bogom. Oni su naime u jednoj od bitaka bili pobijeđeni od Filistejaca te je poginulo oko tri tisuće izraelskih vojnika. Kada su se pitali zašto su izgubili bitku, došli su do zaključka da je to zbog toga što među njima nije bio Kovčeg Saveza. Pripremajući se za sljedeću bitku donijeli su Kovčeg Saveza te napali Filistejce. Poraz je bio još veći. Trideset je tisuća vojnika poginulo, a među njima Hofni i Pinhas, sinovi Elijevi, koji su nosili Kovčeg Saveza. Zašto su Izraelci pretrpjeli tako velik poraz? Zato što Kovčeg Saveza nije bio Bog, nego samo znak Božje prisutnosti. Izraelci su sebi dopustili manipuliranje ovim posebnim Božjim znakom za vlastitu potrebu. Mislili su da će pobjeda doći sama od sebe sada kada imaju Kovčeg Saveza. No, oni su se oslonili na jedan od Božjih darova, a ne na samoga Boga. (Spomenuti primjer duhovne obnove za nogometaše Hrvatskog dragovoljca)

Odricanja dakle nema bez prijateljskog odnosa s Bogom i vjere da on zna što je najbolje za nas. **Odricanje ide za tim da shvatimo kako je sva naša snaga u Bogu, a ne u nama.** Biblijski paradoks jest činjenica da se Bog uvijek **služio onima koji su bili slabi, a ne jaki.** Ova je misao jasno izražena u starozavjetnom primjeru Gideona. Gideon je pripadao Sucima koji su razjedinjeni narod trebali podići i očuvati od neprijatelja. Gideon je jednom morao zapodjenuti bitku s Midjancima. Protivnici su imali 135 000 vojnika, a Gideon 32 000. No Bog govori Gideonu: *Previše je naroda s tobom, a da bih predao Midjance u njegove ruke. Izrael bi se mogao pohvaliti i reći. „Vlastita me ruka izbavila“.* S 32 000 broj Gideonovih vojnika se smanjuje na 10 000. Sada je Gideonove vojske 13 puta manje. U povijesti vojne strategije pobjeda uz takvu disproporciju ne događa se, ali čovjek bi je ipak mogao prisvojiti i pripisati je svom geniju. Bog ga još jednom iskušava: naređuje mu da ovih 10 tisuća vojnika svede na 300. Sada više nije jasno je li situacija dramatična ili komična. Pa to je uistinu smiješno s ovim brojem ljudi ići na neprijatelja koji je 450 puta snažniji. No, u ovom je slučaju jasno da samo Bog može pobijediti, a ne Gideon. Ovo odricanje zahtijevalo je od Gideona i naroda da više uopće ne računaju na svoje snage, već jedino na Boga.

Zaključak

Upravo je u tome cilj odricanja: više računati na Boga, izgraditi s njim odnos ljubavi i prijateljstva. Naravno da se ovakav odnos ne događa preko noći, nego je on proces. Odricanje je pak nemoguće ostvariti bez askeze, a grčka riječ za askezu *askein* znači „vježbati“, tj. „vježbajući ostvarivati“. Neka nam se ova kateheza ne učini prezahtjevnom jer nitko od nas sigurno ne može odmah ostvariti ovako snažno povjerenje prema Bogu kao što ga je imao Gideon. Možemo se, međutim, učiti odricati, vježbati svakodnevno i vježbajući ostvarivati pravi odnos predanija prema Bogu.

(Za kraj pročitati molitvu sv. Bernarde iz knjige „U školi nazaretske obitelji“ str. 27.)